

Wisselkoersen beïnvloeden ook de resultaten van bedrijven die niet gericht zijn op buitenlandse markten (kostprijs grondstof cq eindproduct)

Niet beheersbare Macroeconomische factoren m.b.t. winstgevendheid:

- Conjunctuur (met name belangrijk voor de opbrengstenkant van de gemiddelde onderneming)
 - Wisselkoers (beïnvloed kosten en opbrengsten)
 - Olieprijs
 - Loonsom per werknemer
 - Rente
 - Overheidsbeleid
- (beïnvloed direct de kosten en indirect, via de kostprijs van de consument, de opbrengsten)

Potentiële groei door Investerings in arbeid en kapitaal en efficiënter gebruik van arbeid en kapitaal

Werkelijke groei door verschuiving van de aggregated demand

$Y = C + (I-S) + (G-T) + (X-M)$ **National income; Consumption; Investments; Savings; Government expenditures; Taxes; Export; Import**

Injections (J) = I, G, X worden verondersteld autonoom te zijn en worden dus niet macro-economisch beïnvloed

Withdrawals (W) = S, T, M $W < J =$ positieve econ.groei ; $W > J =$ negatieve econ groei

Het fiscale (ontvangsten) beleid (T) moet worden ondersteund door monetaire (uitgavenbeleid) (G)

Conjunctuurgevoeligheid wordt bepaald door:

- Aard van de eindmarkt (duurzaamheid vd goederen en inkomenselasticiteit)
- Fase in de bedrijfskolom (voorraadefecten)
- Kapitaalintensiteit (prijsconcurrentie in geval van recessie)

Vooruitlopende conjunctuurindicatoren: Conjunctuurbarometer van DNB; Conjunctuurbericht van CBS

Mogelijkheden tot doorberekening van gestegen kosten in prijzen:

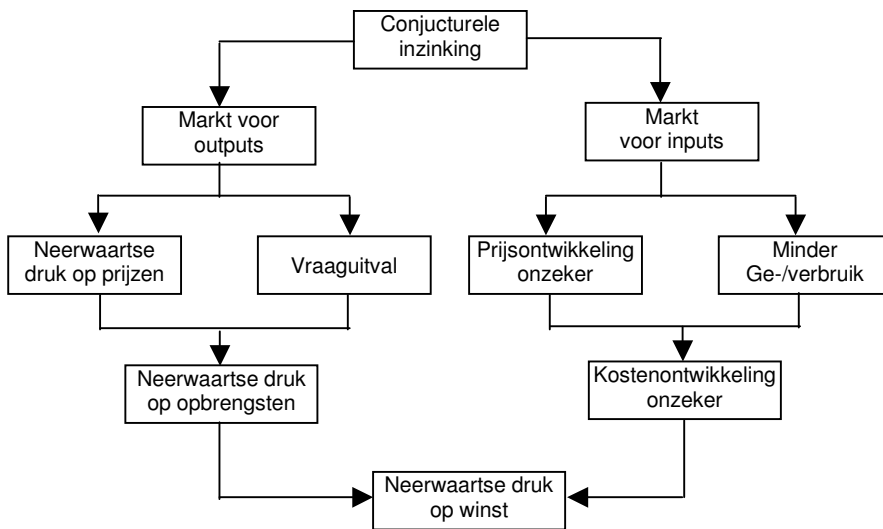
Branchekenmerken	Doorberekening Gemakkelijk	Doorberekening Moeilijk
Marktvorm	Monopolie	Volledige mededinging
Mate van internationalisering	Laag	Hoog
Gemiddelde bezettingsgraad	Hoog	Laag
Prijselasticiteit van de vraag	Laag	Hoog

Kapitaalintensieve sector zal bij een vraaguitval ten gevolge van een conjuncturele inzinking te maken krijgen met prijsbederf.

Prijsbederf is het verlagen van de prijs door individuele producenten in de hoop overtollige voorraden weg te werken en/of bezettingsgraad te verhogen

De reden waarom een **conjuncturele inzinking niet** noodzakelijkerwijs doorwerkt in dalende prijzen voor productiefactoren is dat deze markten zelden worden gekenmerkt door een vrije marktwerking (prijsrigiditeit speelt een rol bij loonvorming (bilateraal monopolie, rente (DNB) en grondstofprijzen(EU/OPEC)

Invloed van een conjuncturele neergang op kosten en opbrengsten:

Valutarisico is de beïnvloeding van de winstgevendheid van een onderneming door een verandering in de koers van een vreemdevaluta

Dollarzone zijn landen met een nationale valuta die direct gekoppeld is aan de Dollar

Dollarisering is de verdringing van de lokale valuta door de Dollar (door bijv. hoge inflatie en/of niet convertibele valuta)

Dollargevoelige ondernemingen indien:

- Veel export naar dollargebieden
- Buitenlandse markten (concurrentie met dollargebied)

- Markten waar in dollars wordt gefactureerd

Effect van dollarkoers op de bedrijfswinst:

	Kosten in Dollars	Kosten in Niet Dollars
Opbrengsten in Dollars	Negatief	Sterk Negatief
Opbrengsten in Niet Dollars	Positief	Geen effect

Bij het bepalen van het valutarisico mbt de Dollar is het niet voldoende om alleen het karakter van eigen kosten en opbrengsten te analyseren. Het is minstens even belangrijk te weten in welke valuta de belangrijkste concurrenten rekenen.

Inflation NL 4% ; Inflation US 10% ; Depreciation US\$ 2% => nominal depreciation 2% => real appreciation\$ 4%=> Dollar is overvalued

Shift of the demand and supply curve: Export and Import ; Capital inflow and outflow

Invloed olieprijs op winstgevendheid (vier factoren)

- Energieintensiteit
- Mogelijkheid tot energiebesparing
- Mogelijkheid tot doorberekening
- Bestedingseffecten van een olieprijsstijging

Arbeidsinkomensquote (AIQ) $\pm 83\%$ = Productiefactor arbeid / Inkomen (indicator arbeidsintensiteit over een lange termijn)

Macro-Economische Verkenning (MEV, derde dinsdag in september) voorspelt de macroeconomische omstandigheden

Loonruimte is de som van inflatie en arbeidsproductiviteitsstijging

Loongevoeligheid van ondernemingen/bedrijfstakingen:

- arbeidsintensiteit van de productie
- mogelijkheid tot productiviteitsverbetering
- mogelijkheid tot doorberekening
- bestedingseffect bij loonstijging

Bij een **nominale rente** van 10 % en een inflatie van 8 % is de **reële rente** 2 %

Distress borrowing: Combinatie van rentestijging en conjuncturele neergang kan een sterke stijging van de financiële lasten teweegbrengen. In deze situatie is het oplopen van de voorraden waarschijnlijk. Om dit te financieren zullen bedrijven extra moeten lenen.

Consequenties voor bedrijven bij **rentestijging**:

- stijging financiële lasten
- financiering investeringen wordt moeilijker
- vermindering van afzet
- appreciatie van de gulden (capital inflow)

Overheidsbeleid:

- fiscaal beleid (uitgaven/inkomsten en begrotingspolitieke instrumenten)
- Regelgeving
- Loon- en prijsbeleid
- Monetair beleid
- Tarieven en NTB's
- R&D subsidies
- Concurrentiebeleid

Keynesiaanse model:

- Beschrijft economie op korte termijn (productiecapaciteit is constant)
- Totale vraag naar goederen kan ook worden geproduceerd ($Q_d=P$)
- Conjunctuurschommelingen hebben geen correlatie met de rentestand (gebruik dus geen rente)
- Geplande productie en geplande bestedingen
- geen rekenwerk maar analyse
- Aggregated Demand (AD) en Aggregated Supply (AS) en 45° lijn

Inkomensevenwicht als $W = J$

Multipliler: $\Delta Y / \Delta J$ (multiplier is kleiner naarmate de lekken in de economie (W) groter zijn)

Deflationary Gap (onderbesteding) ofwel lage economische groei heeft niets met prijzen te maken. (Deflatie=dalende prijzen)

Inflationary Gap (overbesteding)

Deflationary Gap is het verschil tussen potential output en actual output

Poldermodel '82

- lonen \downarrow => AIQ \downarrow
- deregulering (privatisering;liberalisering)
- koppeling FL aan DM
- economische structuur

Betalingsbalans:

- Lopende rekening: X-M
- Financiële Rekening: Lang kapitaal vs Kort kapitaal
- Officiële Reserves; voor monetair beleid (voor inkopen eigen valuta)

$AD = C_{\text{domestic}} + I + G + X$; stimulatie door $G \uparrow$ is direct en door $T \downarrow$ is indirect in termen van effect

Klassieke benadering (aanbod \uparrow door lonen \downarrow) :

- Wet van Say: (aanbod scheidt vraag)
- Verkregen inkomen wordt volledig uitgegeven

Keynesiaanse benadering (vraag \uparrow door lonen \uparrow) :

- geen automatisch evenwicht tussen Sparen en Investeringsen
- werkloosheid verdwijnt niet door lagere lonen, afzet neemt niet toe vanwege daling in koopkracht
- Investeringsen zijn geen functie van de rente , maar van de toekomstverwachtingen omtrent het rendement

Scope of Macroeconomics:

- economic growth (demandside policy: fiscal G and T ; monetary R supplyside policy: Taxation ; incentives)
- unemployment
- inflation
- balance of payments and exchange rates

Conjunctuurgolven:

- Kitchin 2-4 jaar (als gevolg van investeringsgedrag)
- Juglar 6-10 jaar (als gevolg van investeringsgedrag)
- Kondratieff 45-55 jaar (product- en procesinnovaties)

Disequilibrium unemployment: excess supply of labour ; stickiness of wages

Unemployment:

- frictional (search) unemployment
- structural unemployment (change in demand, production method, regional differences)
- seasonal unemployment

Demand-pull inflation: Vraag neemt toe bij elke prijsstijging

Cost-push inflation: Kostenstijging => Prijsstijging => Vraag daling (veroorzaakt stagflatie)

Anti-inflatiebeleid (Centrale banken): ruim/krap monetair beleid of (belastingen omhoog ; productiekosten omlaag; productie/import belasting omlaag)

Overheidsdoel: economische groei ; **Doelstelling centrale banken:** prijsstabiliteit en hoge koers

Oververhitting: vraag > productiecapaciteit => inflatie ; krapte op arbeidsmarkt ; bezettingsgraad ; investeringsratio ; prijsstijging huizenmarkt

Deflatie: structurele prijsdaling (daling van de consumenten-prijsindex gedurende langere periode)

Oorzaken deflatie: overcapaciteit ; devaluatie ; daling grondstofprijzen ; vraagtuitval

Phillips-curve: relatie tussen werkloosheid en Loon-inflatie

Bezwaren anti-cyclisch begrotingsbeleid:

- gegevens econ.ontwikkeling komen met vertraging beschikbaar
- conjunctuur is moeilijk te voorspellen (het is geen mooie golfbeweging)
- wat is de huidige positie op de golf
- maatregelen kosten tijd
- geen neerwaartse flexibiliteit van de uitgaven
- geen norm aangaande groei van de uitgaven en het financieringsstekort

Conjunctuur is de belangrijkste oorzaak voor het verschil in inflatie tussen landen

Taken van het NMA:

- Kartelafspraken
- Misbruik van economische machtspositie
- Concentraties die leiden tot machtspositie (globale marktpositie < 25%)

Speerpunten in het **beleid** van het **Ministerie van Economische Zaken:**

- Stimulering marktwerking
- Stimuleren kennis en vernieuwing

Convergentiecriteria Maastricht:

- Prijsverschillen
- Renteverschillen
- Begrotingstekort
- Staatsschuld

Spanningsveld Sparen en Investeren:

- $S \uparrow \Rightarrow$ betekent op lange termijn $\Rightarrow C \downarrow \Rightarrow AD \downarrow \Rightarrow Y \downarrow \Rightarrow$ slecht voor economie

Economie heeft investeringen nodig, is alleen mogelijk als er wordt gespaard, dus

- $S \uparrow \Rightarrow$ Investerings \uparrow

(Interne) Concurrentie-analyse van Daems en Douma (Negatief verband tussen concurrentie en rentabiliteit; Concurrentiele rentabiliteit)

- Concentratie
- Contesteerbaarheid (toegankelijkheid vd markt)
- Samenwerkingsbereidheid
- Strategische onzekerheid

Porter's vijfkrachten model geeft 3 concurrentie bronnen:

- Interne concurrentie (ondernemingen binnen de bedrijfstak; ontwikkeling vd bedrijfstak ; kostenstructuur; overcapaciteit)
- Externe concurrentie
 - Afnemers (toeleveranciers en afnemers;concentratiegraad;productdifferentiatie;omschakelingskosten;belang vh product)
 - Leveranciers (concentratiegraad;aantal substituten;dreiging van voorwaartse integratie)
- Potentiële concurrentie
 - Structurele toetredingsdrempels (technologische kennis;schaalvoordelen;reputatie)
 - Strategische toetredingsdrempels (prijspolitiek)

Stappenplan voor **Competitive analysis of (strategic) groups**:

- Opstellen strategische kenmerken
- Aantal strategische groepen
- Vergelijken van rentabiliteit binnen groep
- Bepalen van de Concurrentiepositie van de onderneming binnen de groep
- Strategische mobiliteit

Globalisering is het proces van wereldwijde economische integratie door sterke toename van de internationale handel en de directe buitenlandse investeringen (transportkosten;ICT;deregulering en liberalisering)

Als de jaarlijkse groei van de wereldhandel groter is dan de jaarlijkse groei van de wereldproductie, dan is er sprake van **specialisatie**

Global sourcing: Laagste productiekosten zoeken

Internationale bedreigingen weerstaan door:

- Kostenverlagingen
- Productdifferentiatie
- Nieuwe geografische markten

Types of Competitive Advantage: (doing both things a little, but neither properly is not effective thus **Stuck in the middle**)

- Cost Leadership
- Differentiation

Corporate Strategy:

- Strategische analyse
- Strategische keuzes
- Implementatie

PEST-analyse (per divisie bekijken):

- Politieke aspecten (liberalisering en deregulering)
- Economische aspecten (globalisering ; concurrentie; rente; vraag)
- Sociale aspecten (invloed op werkplek en dagelijkse activiteiten)
- Technologische aspecten (Internet; transpartheid vd markt; korte product levenscycli)

Beri-index (landenrisico-analyse van het Business Environment Research Institute):

- Kwantitatief onderzoek (BNP ; Overheidsuitgaven)
- Kwalitatief onderzoek (peilen visies eerst bij overheid, dan vakbonden en vervolgens delphi-methode (tweetrapsproces) bij 150 specialisten)

Triad-gebied (concentratie van investeringen en handel in 3 gebieden):

- Europa
- Azië
- Noord-Amerika

Matrix van de **Boston Consulting Group** : Star ; Cash cow ; Question Mark ; Dog

Strategische keuzes:

- **Ansoff** (product/market) Matrix:

	Present Product	New Product
Present Market	Withdraw ; consolidate ; penetrate	Product development
New Market	Market development	Diversification

- Equity based (international) co-operation
- Non-equity based (international) co-operation (tech-sharing ; coproduction (horizontal) ; co-makership (vertical) ; R&D agreements)

Trends in international co-operative agreements (flexibiliteit ; risicovermindering ; markttoegang ; kortere Product Life Cycle):

- Strong growth in use of non-equity alliances
- Technology en R&D
- Triad-firms

Eclectische theorie (success van een multi-nationale onderneming):

- Ownership specific advantage
- Location endowments (markten ; productiesites)
- Internalisation advantages (technologische kennis)